

CZĘŚCI ZDANIA - ORZECZENIE

Orzeczenie to część zdania informująca o czynności lub stanie podmiotu.

Odpowiada na pytania "co robi? co się z ni dzieje?"

Orzeczenie w zdaniu może być wyrażone w różny sposób.

Istnieją dwa rodzaje orzeczeń:

~ orzeczenie czasownikowe (proste) - wyrażone najczęściej czasownikiem w formie osobowej, np. Ala dotarła do domu po dziewiątej.

~ orzeczenie imienne (złożone) - składa się z dwóch członów: **łącznika i orzecznika**.

Funkcję łącznika pełnią czasowniki być, stać się, zostać w formie osobowej.

Orzecznikiem zaś może być każda część mowy poza przyimkiem, spójnikiem, wykrzyknikiem i partykułą, np. Fajerwerki zostały wymyślone w Chinach.

(zostały wymyślone - łącznik "zostać" + orzecznik "wymyślić")

CZĘŚCI ZDANIA - PODMIOT

Podmiot nazywa w zdaniu wykonawcę czynności. Najczęściej jest wyrażony rzeczownikiem, czasem jednak funkcję podmiotu pełni inna część mowy: zaimek, liczebnik, przymiotnik, a nawet czasownik w formie nieosobowej, np.:

Agata podlała kwiaty - podmiot wyrażony rzeczownikiem (Agata)

On nigdy się nie poddawał - podmiot wyrażony zaimkiem (On)

Na zegarku wybiła trzecia - podmiot wyrażony liczebnikiem (trzecia)

Najwytrwalsi osiągną cel - podmiot wyrażony przymiotnikiem (najwytrwalsi)

Przetrwąć samemu w lesie jest bardzo trudno - podmiot wyrażony czasownikiem w bezokoliczniku (przetrwąć)

W zdaniu mogą występować różne rodzaje podmiotów:

~ **Podmiot gramatyczny** - wyrażony częścią mowy w mianowniku, np. Kinga jest w domu. Ona ciężko pracuje. Szlachetni często są wśród nas.

~ **Podmiot logiczny** - wyrażony częścią mowy w dopełniaczu lub celowniku, np. Adama nie ma w domu. Karolinie zrobiło się zimno.

~ **Podmiot szeregowy** - wyrażony grupą podmiotów w mianowniku, np. Olga i Anka poszły do sklepu. Arek i Marta odrabiają lekcje.

~ **Podmiot domyślny** - w ogóle nie jest nazywany w zdaniu, ale z formy orzeczenia możemy się domyślić, kto nim jest (jest wykonawcą czynności), np. Budowała dom (ona).

Zdania, w których nie ma podmiotu nie można domyślać się go na podstawie orzeczenia, nazywamy **zdaniami bezpodmiotowymi.**